УДК 159.99

Т.В.Дуткевич, Т.А.Панчишина

Емоційний спектр у семантиці речення "ірреального бажання" (на прикладі німецької мови)

У статті розкриваються закономірності варіативності емоційного спектру за його модальністю, силою, прагматичним ефектом у семантиці речення "ірреального бажання" (на прикладі німецької мови). Модальність емоційного спектра в цьому випадку зумовлена співставленням реальної (гіршої, менш приємної) та уявної (кращої, більш приємної) ситуацій, а також оцінкою рівня ймовірності переходу від першої до другої.

Вираження емоційності у реченні "ірреального бажання" спирається на складне поєднання традиційних мовних засобів (частки, вигуки, інтонація, емоційно забарвлені лексеми та лексика, що передає волю мовця) із смисловою та структурною організацією цього речення.

Ключові слова: емоційність, семантика, речення "ірреального бажання", ймовірність, модальність, сила, прагматичний ефект.

В статье раскрываются закономерности вариативности эмоционального спектра через его модальность, силу, прагматический эффект в семантике предложения "ирреального желания" (на примере немецкого языка). Модальность эмоционального спектра в данном случае обусловлена сопоставлением реальной (худшей) и воображаемой (лучшей) ситуаций, а также оценкой уровня вероятности перехода от первой ко второй.

Выражение эмоциональности в предложении "ирреального желания" опирается на сложную систему традиционных языковых средств (частицы, междометия, интонация, эмоционально окрашенные лексемы и лексика, передающая волю говорящего), а также смысловую и структурную организацию этого предложения.

Ключевые слова: эмоциональность, семантика, предложение "ирреального желания", вероятность, модальность, сила, прагматический эффект.

Постановка проблеми. Емотивна функція мовлення у концептуальному плані висвітлена у працях Л.С.Виготського [9], О.О.Леонтьєва[8], О.Р.Лурії[9]. На роль мовлення у вираженні емоцій особистості звертається увага у дослідженнях В.К. Вілюнаса [3], Л.Я.Гозмана [6]. Б.І. Додонова [5], К.Є. Ізарда [6], Є.П.Ільїна [7] та ін.

Непересічну роль емоційного аспекту мови неодноразово відзначали Ш.Баллі, В.М.Телія, Н.Фріз та ін. У лінгвістиці

© Т.В.Дуткевич, Т.А.Панчишина

емотивність вивчається на рівні лексики, синтаксису, морфології, тексту (Л.Г. Бабенко [1], І.А. Буряков [2], В.І. Шаховський [14] та ін.). Водночас, коли мова заходить про окремі блоки мовних одиниць, виявляється значна кількість недосліджених питань, одним з яких і є речення ірреального бажання.

Мета статті – розкрити закономірності у варіативності емоційного спектра за його модальністю, силою, прагматичним ефектом у семантиці речення "ірреального бажання".

Основні результати. Емоції є щоденним супутником особистості. Емоційне явище являє поєднання двох моментів – змісту, що відображається, й переживання, тобто тієї специфічної забарвленості, з якою цей зміст відображається суб'єктом. Емотивність – мовна категорія, оскільки емоції викликаються й передаються в мові або за допомогою мови, тобто це іманентно притаманна мові семантична властивість висловлювати системою своїх засобів емоційність як факт психіки (В.І.Шаховський [14]).

Емоційний спектр речення "ірреального бажання" породжується ситуацією, в центрі якої знаходиться людина-діяч, творець, яка своїми діями впливає на закони дійсності, спрямовує їх, використовуючи згідно зі своїми потребами. Принципово важливими для пояснення емоційних ефектів речення "ірреального бажання" є дві його провідні ознаки. По-перше, емоційність, пов'язана із бажанням як певним емоційно-мотиваційним утворенням у свідомості особистості. По-друге, особистість відзначається переживаннями оцінки ймовірності здійснення цього бажання.

Атрибутивним семантичним компонентом, який дозволяє розмежувати речення "ірреального бажання" з конструкціями, що передають реальне бажання, слугує категорія ймовірності. Бажання саме по собі супроводжується позитивними переживаннями його суб'єкта, відтак і його висловлення за допомогою речення "ірреального бажання" насичене емоціями. Водночас у цьому реченні здійснення бажання є ймовірним, а не обов'язковим. Передача ймовірності спирається на порівняння реальної й уявної ситуацій, на основі якого мовець виражає емоційно забарвлену оцінку ступеня ймовірності переходу бажаного в можливе. У реченні "ірреального бажання" реальна ситуація подається як гірша, ніж уявна. Можливі поодинокі відхилення від окресленої схеми, коли уявна ситуація, навпаки, гірша від реальної. Таке вживання детерміноване умовами комунікативної ситуації:

"Wirklich, wenn ich dich nicht hätte!" (Fischer, Die Ehe des Dr. Jorg). – Справді, якби у мене не було тебе!;

"Stell dir vor, *wenn es dein Kind wäre*, das hier hilfslos liegt..." (Gürt, Kinderärztin Etta Wernik). – Уяви собі, якби це була твоя дитина, що так безпорадно лежить тут....

Як бачимо, ці речення за структурою ідентичні традиційному реченню "ірреального бажання", проте в них відсутнє бажання як таке. Приклади позначають неприємне для мовця розгортання подій, прагнення їх уникнути. Такі випадки засвідчують неможливість адекватного аналізу цих конструкцій на основі лише структурних ознак. Залежно від взаємодії компонентів смислової організації, ідентичні за структурою синтаксичні конструкції в одних випадках виражають бажання, в інших – мотив уникнення. На нашу думку, їх недоцільно називати реченням "ірреального бажання", оскільки вони виключають бажання. Труднощі при класифікації виникають також через те, що з внутрішнього контексту не завжди зрозуміло, що уявна ситуація переживається як краща і бажана. Наприклад:

"Wenn es gleichzeitig wäre" (Seghers, Das Vertrauen) – Якби це було одночасно –

dann wäre alles besser; dann wäre die Situation noch schlimmer; – тоді усе було б краще; тоді усе було б ще гірше;

контекст: Es hätte noch schlimmer kommen können. – Могло б статися ще гірше.

Смисл цього речення залежить від зовнішнього контексту. Важливо також зазначити, що контекст на зразок поданого в другому варіанті вказує не на бажання мовця, а на його *радість*, пов'язану з уникненням прикрої ситуації.

Бажаність уявної ситуації експліцитно чи імпліцитно розкривається у зовнішньому контексті, інтенсивність її переживання акцентують модальні частки, вигуки, емоційно забарвлена лексика. Важливу роль відіграють інтонація і незавершеність структури. Бажаність уявної ситуації передбачає невдоволення реальним станом речей, прагнення його уникнути. Бажання поєднує різнопланові емоції: позитивні щодо перспективи, негативні – щодо реальності.

Крім самого бажання, смисловим джерелом емоційності виступає оцінка ймовірності реалізації уявної ситуації. Універсальним засобом її вираження в німецькій мові є кон'юнктив II, факультативними – лексичне наповнення й контекст:

"Wenn ich nur meinen Spazierstock nicht vergessen hätte!" (Kästner, Die verschwundene Miniatur); – Якби я не забув свою палицю!

"Ich hätte ihn gern noch begrüßt, – erklärte Ethel, – aber ich muß jetzt wirklich gehen" (Fischer, Da wir uns lieben). – "Я охоче б

привітала його" – пояснила Етель, –але мені справді потрібно йти".

Речення "ірреального бажання" містить констатацію факту здійснення реальної ситуації (через її протилежність уявній як нереалізованій на момент мовлення) й можливості здійснення уявної:

"Wenn du wüßtest, was heut' geschehen ist!" – Якби ти знав, що сьогодні трапилося! (Seghers, Die Rettung, S. 385.)

Реальна ситуація: es ist unbekannt, was heute geschehen ist; – невідомо, що сьогодні трапилося.

Можливість: festzustellen, was heute geschehen ist. – з'ясувати, що сьогодні трапилося.

Речення "ірреального бажання" імплікує радість можливої реалізації бажаного стану речей й одночасну невпевненість мовця в цьому. Ці аспекти по-різному співвідносяться, що визначає ступінь імовірності здійснення бажаного. Окреме місце посідають речення з часовою референцією "минулий". Вони позначають нереалізовані події. Здавалося б, про яку ймовірність може йтися? Проте в мовленні людина аналізує свій досвід, диференціюючи помилки з метою їх подальшого уникнення. У випадку, коли конструкції мають часову референцію "минулий", мовець висловлює *надію* на зміну ситуації на краще:

"Schade. Hätte ich das gewußt" (Remarque, Drei Kameraden). – Шкода. Якби я це знав. Смислові нюанси цього речення: 1) я не знав цього в минулому й тому припустився помилки; 2) тепер я знаю й враховуватиму це надалі.

Оцінка поєднує когнітивну дію з її емоційним переживанням, що відображає ставлення людини до тих чи інших закономірностей. Позитивна емоційна модальність оцінки пов'язується із корисністю певного стану речей для людини, і – навпаки. Наприклад, при констатації: "Уран – радіоактивний елемент", – має місце лише когнітивний акт. Це твердження позначає факт, незалежний від волі людини. Ставлення в єдності когнітивного та емоційного своїх складових з'являється в твердженні: "Уран – шкідливий для здоров'я", де є елемент знання про можливий вплив урану на живий організм, а також – елемент оцінки людиною змісту повідомлення, який породжує певні висновки щодо поведінкової реакції: треба уникати контакту з ураном.

У випадку речення "ірреального бажання" констатація певних закономірностей поєднується з переживанням ймовірності їх реалізації.

Висловлення мовцем оцінки ймовірності спирається на співвіднесення ним законів дійсності та ставлення до них суб'єкта

бажання. Пізнання законів дійсності дозволяє диференціювати реальне і можливе. Їх поєднання зі ставленням людини призводить до окреслення бажаного й здійсненного.

Діапазон оцінки ймовірності у реченні "ірреального бажання" функціонує від нездійсненності до здійсненності, внаслідок чого емоції, що виникають, виражають певне блокування виконання бажання. Ми диференціювали бажання, що згодом стають здійсненними, і бажання, що є принципово нездійсненними, бо суперечать законам дійсності:

"Sie hätte Weihnachten schon gerne hinter sich gehabt" (Gürt, Kinderärztin Etta Wernigk). – Вона хотіла б, щоб Різдво вже минуло.

Sie hätte gerne im Mittelalter gelebt. – Вона хотіла б жити в добу середньовіччя.

Трансформація емоційно неприємної реальної ситуації у привабливу уявну можлива за наявності конкретних умов, недостатність яких цей перехід утруднює чи блокує. Блокування досягнення бажаного викликає у людини переживання жалю, суму, навіть злості й відчаю. В основі таких переживань лежить зіставлення мовцем уявної ситуації з умовами її реалізації, що за своєю сутністю є когнітивним актом, результатом якого є оцінка ймовірності реалізації бажаного стану речей.

У реченні "ірреального бажання" представлена емоційна оцінка ймовірності здійснення без конкретизації умов, на відміну від речення "ірреальної умови", де така умова представлена експліцитно, що ілюструє приклад:

"Wenn das Wörtchen *wenn* nicht wär', wär' mein Vater Millionär." (Konsalik, Verliebte Abenteuer). – Якби не було словечка *якби*, мій батько був би мільйонером.

Вищерозглянуті приклади свідчать, що у реченні "ірреального бажання" не можна чітко виділити той окремий його компонент, певну морфологічну чи лексичну одиницю, яка слугує провідним засобом вираження емоційності. Таким засобом є вся структура цього речення. Порівнюючи семантику розуміння й семантику істинності, Ч.Філлмор висловлює думку, що деякі феномени величезної кількості інтуїтивних уявлень і спостережень, названі пресуппозиціями, можна адекватно описати в термінах фреймів [13, с.81]. М.Мінський припускає, що розум інтерпретує дані сприйняття в термінах раніше набутих і призначених для опису структур – фреймів, споріднених з поняттям сценарію в теорії штучного інтелекту [10, с.289]. Інакше кажучи, засобом вираження емоційності у випадку речення "ірреального бажання" є його смислова організація, особливе поєднання його компонентів.

Наведемо приклад аналізу смислової структури німецького речення "ірреального бажання" за допомогою когнітивного фрейма (табл. 1).

Таблиця 1

Смислова організація речення "ірреального бажання" як засіб передачі емоційності мовця

Компоненти когнітивного фрейма	Конкретизований зміст компонента когнітивного фрейма
"Wenn Sie wüßten, was diese Minuten aus mir machen" (Konsalik, Der Gefangene der Wüste).– Якби вони знали, що зі мною діється у ці хвилини.	
Реальна ситуація	Sie wissen nicht, was diese Minuten aus mir machen. Вони не знають, що зі мною діється у ці хвилини.
Умовна ситуація	Sie wissen, was diese Minuten aus mir machen. Вони знають, що зі мною діється у ці хвилини.
Мотив	бажання
Ймовірність	низька
Засоби	структура речення; форми кон'юнктива II; інтонація
Суб'єкт бажання	мовець
Суб'єкт виконання	адресат
Зміст бажання	особистісні характеристики: знання

Побудова речення "ірреального бажання" мовцем і розуміння його адресатом передбачає вербалізацію компонентів його смислової організації (когнітивного фрейма). Встановлення взаєморозуміння залежить від адекватної диференціації співрозмовниками зазначених компонентів, при цьому спілкування не обмежується взаєморозумінням, проте останнє утворює його комунікативний аспект, надзвичайно важливий при організації співпраці й розвитку взаємин між комунікантами.

Для розуміння емоційної оцінки ймовірності, яку мовець вкладає у своє висловлення, слухач також має володіти додатковою інформацією стосовно умов реалізації. Мовець передбачає цю обізнаність, що дозволяє йому в компактній формі висловлювати емоційну оцінку ймовірності. Формальними показниками емоційної оцінки ймовірності є форми кон'юнктива II. Важливу роль у передачі переживання ймовірності відіграє також спільна інформаційна основа комунікантів.

Поза контекстом і не володіючи знанням ситуації, будь-хто зрозуміє сумнів щодо здійсненності у висловленні: "*Wäre er gekommen!*" (Якби би він прийшов!). Однак ми не знаємо пресупозиції речення "ірреального бажання", що об'єднує мовця і слухача, а саме – які умови необхідні для того, щоб він прийшов, та

які з них наявні. Розуміння поза ситуативним контекстом є неконкретним і будується за схемою: він може прийти, однак цьому щось перешкоджає. Можлива конкретизація полягає в об'єктивації причини: він не прийде, тому що не хоче, ображений, хворий тощо. Якщо людина померла, виникає розуміння принципової нездійсненності:

"Wenn Betsy doch noch gelebt hätte!" (Fischer, Frau am Scheideweg) – Якби Бетсі й досі була жива!

Отже, ідентифікація емоційності становить окрему задачу для співрозмовників, розв'язання якої можливе як на основі самого речення, так і контексту. У першому випадку речення є самодостатнім для ідентифікації емоційності, яку ми назвали фразовою:

"Wie gern hätte ich der Welt die Mumie des Merneptah präsentiert!" (Konsalik, Leila, die Schqne vom Nil). – Як би я хотів показати світові мумію Мернептаха!

У другому – очевидним є факт порівняння реальної та уявної ситуацій, однак модальність емоцій незрозуміла. Такий спосіб ідентифікації ми класифікували як контекстуальний:

"Wenn ich davon mehr verstünde!" (wäre es besser/schlimmer?). – Якби я краще розумівся на цьому!

+ контекст: Ich hätte mich wie Sie da hineinknien können. (Seghers, Überfahrt). – Я зміг би, як і вона, у це заглибитися.

Щодо ролі емоційності речення "ірреального бажання" в комунікації, значною мірою підтверджується думка О.О.Леонтьєва про мовленнєву діяльність: "Її зміст, так само, як і зміст певної конкретної мовленнєвої ситуації, зовсім не обмежується тим, що є в мові, і тим більше не вичерпується простою реалізацією комунікативної системи" [8, с. 29]. Саме емоційність мовлення часто передається паралінгвістичними засобами, володіння якими детерміноване індивідуально-типологічними особливостями особистості, зокрема, вродженими. Однакова фраза звучить порізному у вустах людини стриманої й розкутої, веселої чи сумної, проте письменник намагається передати читачеві цілком конкретну, неоднозначну мовленнєву ситуацію. Відтак, наявність у художньому тексті такої лексико-граматичної структури, як речення "ірреального бажання" в комплексі його індивідуальних ознак, яскраво характеризує ситуацію мовлення.

Спонукання, апелюючи до емоцій, впливає на поведінку людини і викликає певну реакцію. Речення "ірреального бажання" також зумовлює певну реакцію слухача. Вона може бути безпосередньою, негайною й виражатися у фізичних діях, або віддаленою в часі й виражатися в роздумах, самоаналізі, може бути адекватною

чи спотвореною. Сила реакції пов'язана з емоційністю як виявом енергії людини. Цей факт відомий в психології, однак, науково мало досліджений. Наприклад, широко відомі явища емоційного зараження в натовпі (паніка), ланцюжкової реакції поганого настрою тощо. Представники як психологічного, так і лінгвістичного напрямків досліджень відзначають онтологічну єдність раціонального та емоційного.

Розкриття співрозмовниками смислової організації речення "ірреального бажання" створює між ними спільність, володіючи якою вони можуть успішно взаємодіяти. Неадекватне розуміння, навпаки, веде до конфронтації, конфлікту та/або зниження перлокутивного ефекту. Наприклад, адресат декодує інформацію не як *спонукання до взаємодії*, а лише як *скаргу* або *відвертість* мовця і реагує *співчуттям* чи заспокійливими формальними фразами. Відтак, емоційність речення "ірреального бажання" спрямовується на його прагматичний ефект, що має багаторівневу будову: інформувати (ступінь дієвості низький); викликати прихильне ставлення (емпатія, співчуття, співпереживання – ступінь дієвості середній); спонукати до співпраці, взаємодії (ступінь дієвості високий).

Отже, використання речення "ірреального бажання" створює особливу емоційну атмосферу спілкування співрозмовників, яка, у свою чергу, стає мотивуючим фактором у поведінці слухача. Співчуття, співпереживання є одним з найважливіших механізмів спілкування. Доброзичливе ставлення слухача до мовця є психологічною умовою надання йому підтримки. Сутність цього явища розкриває поняття "емпатії", яке витлумачують як здатність людини до безпосереднього емоційного відгуку на переживання іншої людини [4; 7; 12]. Співпрацю комунікантів можна розглядати як кінцеву мету їх спілкування, й, як ми пересвідчилися, емоційність німецького речення "ірреального бажання" створює для цього необхідні психологічні передумови.

Отже, емоційне забарвлення надає реченню "ірреального бажання" спонукального, дієвого характеру, а також вказує на важливість для мовця бажаних обставин.

Емотивний спектр речення "ірреального бажання" не обмежується негативними за модальністю емоціями (сум, жаль, докір, сумнів), як це видається на перший погляд, а включає й позитивні, оптимістичні (радість, надія, сподівання, мрія тощо), спрямовані на перетворення ситуації у бажаному напрямку. Як зазначає англійський письменник О.Хакслі, "послідовність людської поведінки як така пояснюється тим, що людина сформулювала свої

бажання, а потім раціоналізувала їх за допомогою слів. Словесне формулювання бажання змушує людину прагнути вперед, допоки вона не досягла мети...” [цит. за 11, с.165].

Речення “ірреального бажання” можна розглядати як певний емоційний стимул. Реакція на нього у різних індивідів і у одного й того ж індивіда в різних ситуаціях може бути неоднаковою. Це пояснюється особливостями психіки суб’єктів спілкування, національно-культурною специфікою, умовами конкретної комунікативної ситуації. Наведемо приклади, в яких яскраво виражена орієнтація емоцій мовця на здійснення бажання:

“Wenn ich nur besser Chinesisch spechen könnte!” (Johann, Weisse Sonne). – Якби я лише міг краще розмовляти китайською!

“Wenn ich nur einen Ausweg wüßte!” (Fischer, Da wir uns lieben). – Якби я лише знав вихід!

Деякі конструкції сприймаються як вираження *мрії*:

“Ich wäre so gern Malerin geworden...“ (Danella, Familiengeschichten). – Я б так охоче стала художницею...;

“Wenn es eine Gärtnerei gdbe, wie ich sie mir erträume!” (Kästner, Fabian). – Якби було таке садівництво, як я собі мрію!

Щодо лексичного наповнення ці речення стосуються важливих для долі людини обставин: здобуття професії та освіти, одруження, кохання, місця проживання тощо. Ознаку мрійливості втрачають конструкції, що стосуються другорядних, дріб’язкових обставин:

“Ich würde liebend gern mit dir tauschen” (Fischer, Frauenstation). – Я б охоче з тобою помінялася.

Модальність емоцій, які виражає речення “ірреального бажання”, залежить від міри впевненості мовця у ймовірності здійснення бажаної події. Аналіз варіантів градуювання впевненості у цьому реченні включає чотири рівні.

Перший рівень – це нездійсненна, неймовірна подія:

“Sie würden wohl gern mit dem Erdkugel Crocket spielen” (Baumgart, Lesmona). – Вони б, власне, охоче пограли в крокет земною кулею.

“Ich möchte gesund und zwanzig Jahre jünger sein.” (Fischer, Ein Herz voller Tränen). – Я б хотіла бути здоровою і молодшою на 20 років.

Другий рівень охоплює нездійсненні події, які ймовірні в майбутньому (речення з часовою референцією “минулий”):

“Wäre er doch etwas anderes geworden als Arbeitsloser!” (Brezan, Der Gymnasiast). – Став би він хоч кимось іншим, а не безробітнім!

Третій рівень включає малоймовірні бажані події:

"Wenn jetzt Väterchen hier wäre!" (Konsalik, Die Tochter des Teufels). – Якби зараз тут був батечко!

На четвертому рівні – цілком імовірні бажані події:

"Wenn ich das ein einziges Mal sagen dürfte..." (Walser, Ein fliehendes Pferd). – Якби я міг сказати це один-єдиний раз...

Чим вищим є рівень упевненості, тим більше позитивних за модальністю емоцій передає речення "ірреального бажання" (радість, захоплення, очікування приємного тощо). Чим нижчим є цей рівень, тим виразніше проступають емоції негативної модальності (сум, розпач, печаль, відчай, гнів тощо).

У деяких випадках на основі речення важко визначити міру впевненості мовця в здійсненності бажання. Для цього треба врахувати об'єктивні можливості реалізації. Наприклад, у конструкції: "Oh, hätte ich doch auf meine Mutter gehört!" (Fischer, Mit einem Fuß im Himmel). – Якби я прислухалася до своєї мами!– імовірність перенесення події на минуле виключається. Спробуємо трансформувати фразу: → *Oh, hörte ich doch auf meine Mutter*! – виникає семантичне нашарування певної ймовірності, адже подія має часову референцію "теперішній"/ "майбутній".

І наостанок – про засоби речення "ірреального бажання", що слугують посилювачем його емоційного ефекту. Поряд з традиційними засобами посилення емоційності (частки, вигуки, інтонація, емоційно забарвлені лексеми та лексика, що передає волю мовця), варто назвати деякі специфічні, які наближають це речення до ознак внутрішнього мовлення. Це, насамперед, незавершеність синтаксичної структури, властива для частини прикладів речення "ірреального бажання":

"Wenn ich bloß wüßte, was..." (Bastian, Gewalt und Zärtlichkeit). – Якби ж я знав, що...

(/dann könnte ich mich um meine Zukunft kümmern – тоді б я зміг потурбуватися про своє майбутнє).

Ця характеристика відповідає фрагментарності, згорнутості внутрішнього мовлення.

По-друге, речення "ірреального бажання" відзначається високою частотністю вживання особових і вказівних займенників (близько 79% прикладів), що співвідноситься із займенниковістю внутрішнього мовлення. Зазначені характеристики викликають у слухача враження спонтанності, незапланованості речення "ірреального бажання", як фраза, що "випадково злетіла з вуст". Це додатково загострює емоційність, на противагу продуманості та підготованості висловлень.

Висновки та перспективи. Емоційний спектр речення "ірреального бажання" породжується необхідністю людини-діяча, творця враховувати закони дійсності, спрямовувати їх, використовуючи згідно зі своїми потребами. Емоційні ефекти речення "ірреального бажання" дозволяють висловлювати бажання та оцінку ймовірності його здійснення. Модальність емоційного спектру в семантиці речення "ірреального бажання" зумовлена співставленням реальної (гіршої, менш приємної) та уявної (кращої, більш приємної) ситуацій, а також оцінкою рівня ймовірності переходу від першої до другої.

Вираження емоційності у реченні "ірреального бажання" спирається на складне поєднання традиційних мовних засобів (частки, вигуки, інтонація, емоційно забарвлені лексеми та лексика, що передає волю мовця) із смисловою та структурною організацією цього речення.

Незавершеність синтаксичної структури і висока частотність вживання особових і вказівних займенників посилюють емоційний ефект цього речення.

Комунікативно-прагматичні функції емоційності речення "ірреального бажання" мають багаторівневу будову з поступовим зростанням дієвості впливу на співрозмовника аж до залучення його до співпраці з мовцем.

Перспективою дослідження є диференціація типів речення "ірреального бажання" з урахуванням сили емоційності та відповідних мовних засобів її передачі.

Список використаних джерел

1. Бабенко Л.Г. Обозначение эмоций в языке и речи / Л.Г. Бабенко. – Свердловск: Изд-во Уральского университета, 1986. – 125с.
2. Буряков И.А. К вопросу об эмоциях и средствах их языкового выражения // Вопросы языкознания. – 1979. – № 3. – С.47-59.
3. Вилюнас В.К. Психология эмоциональных явлений / В.К.Вилюнас. – М.: Изд-во МГУ, 1976. – 142 с.
4. Гозман Л.Я. Психология эмоциональных отношений / Л.Я.Гозман. – М.: МГУ, 1987. – 147 с.
5. Додонов Б.И. В мире эмоций / Б.И.Додонов. – К.: Политиздат, 1987. – 142 с.
6. Изард К.Е. Эмоции человека / К.Е.Изард. – М.: МГУ, 1980. – 439 с.
7. Ильин Е.П. Эмоции и чувства / Е.П.Ильин. – СПб.: Питер, 2002. – 752 с.

8. Леонтьев А.А. Язык. Речь. Речевая деятельность / А.А.Леонтьев. – М.: Прогресс, 1969. – 216 с.
9. Лурия А.Р. Язык и сознание / А.Р.Лурия. – М.: Изд-во МГУ, 1998. – 336 с.
10. Минский М. Остроумие и логика когнитивного бессознательного /М.Минский// Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1988. – Вып. 23: Когнитивные аспекты языка. – С. 281-309.
11. Слобин Д., Грин Дж. Психолингвистика / Д.Слобин, Дж.Грин; Под общ. ред. А.А.Леонтьева. – М.: Прогресс, 1976. – 352 с.
12. Филатов В.П. Парадоксы эмпатии // Загадка человеческого понимания / В.П.Филатов. – М.: Политиздат, 1991. – С. 176-195.
13. Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания /Ч.Филлмор // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1988. – Вып. 23: Когнитивные аспекты языка. – С. 52-92.
14. Шаховский В.И. Лингвистическая теория эмоций: [монография] / В.И.Шаховский. – М.: Гнозис, 2008. – 416 с.

The article considers the laws of emotions variation at semantics of sentence of “irreal willing” in German language making allowance for modality, strength, pragmatic effect. The emotion modality in this case is determined by comparing between worth real situation and better irreal situation and by evaluating of possibility of transfer from the first one to the second.

The emotional expression in the sentence of “irreal willing” is made by traditional language means (particles, interjection, intonation, emotional colored lexemes, willing expressive lexemes) and moreover by sense and structural organization of this sentence.

Key words: emotions, semantics, sentence of “irreal willing”, possibility, modality, strength, pragmatic effect.

Отримано: 12.02.2012 р.